

वागीश्वरी

The Bagiswori

वर्ष ११

अंक ५

विहिवार, ११ फागुन २०७९

Thursday, 23 February 2023

मूल्य ₹ ५/-

ऐतिहासिक तथा धार्मिक महत्वको धरोहर चाँगुनारायण

पृष्ठ ३

अमर सहिदहरूको सद्विक्षिप्त परिचय

पृष्ठ ४

हरि दाइलाई हार्दिक सम्मान
-ज्ञानसागर प्रजापति

पृष्ठ ५

प्रे एस.ई.ई. का विद्यार्थीहरूको भ्रमण सम्पन्न

पृष्ठ ६

अन्तरनगर पुरुष खो-खो प्रतियोगिता

पृष्ठ ८

नवनिर्मित वागीश्वरी मा.वि.को दुईटा भवनको उद्घाटन

□ कुसुम दुलाल

भक्तपुर- शिक्षा विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय, राष्ट्रिय पुनःनिर्माण प्राधिकरण, केन्द्रीय आयोजना कार्यालयन इकाई (शिक्षा) मार्फत वागीश्वरी माध्यमिक विद्यालयको नवनिर्मित दुईवटा भवनको फागुन २ गते संयुक्तरूपमा उद्घाटन गरिएको छ ।

भक्तपुरको च्याम्हासिंह र कमलविनायकमा बनाइएको वागीश्वरी माविको नयाँ भवनको वागीश्वरी कलेज व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष एवम् भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले ताम्रपत्र अनावरण र रिबन काटेर उद्घाटन गर्नुभएको थियो ।

कार्यक्रममा नगर प्रमुख

प्रजापतिले वागीश्वरी मावि भक्तपुरको मात्र नभइ देशकै नमुना विद्यालय भएको बताउदै प्रमुख प्रजापतिले सामुदायिक शिक्षामा विद्यार्थीको पहिलो रोजाइ हुन सफल वागीश्वरीमा नर्सरीदेखि स्नातकोत्तर तहसम्मको अध्ययन अध्यापन भइरहेको बताउनुभयो ।

कुनै पनि बन्द, हड्डतालमा भक्तपुरका विद्यालय तथा कलेजहरू बन्द नहुनु तै भक्तपुरको शैक्षिक विशेषता भएको बताउदै उहाँले देशको शैक्षिक संस्थाहरूमा भक्तपुर नपाबाट सञ्चालित कलेजहरूले शैक्षिक गुणस्तरमा उचाइ प्राप्त गरिरहेको प्रस्तु पार्नुभएको थियो ।

वागीश्वरीको नवनिर्मित भवनको अधिकतम उपयोग गरी विद्यार्थीलाई गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्न शिक्षकहरूलाई प्रेरित गर्दै प्रमुख

प्रजापतिले भक्तपुर नपाले सामुदायिक शिक्षालाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइहेको बताउनुभएको थियो ।

उक्त कार्यक्रममा वागीश्वरी मावि व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष तथा भक्तपुर नपा वडा नं. ९ का बडाध्यक्ष रवीन्द्र ज्याखले वागीश्वरीले देशको शैक्षिक प्रगतिमा उल्लेखनीय भूमिका खेल्दै आएको चर्चा गर्नुभएको थियो ।

भवन निर्माणमा सहयोगी सम्पूर्णमा विद्यालय परिवारको तर्फबाट धन्यवाद ज्ञापन गर्दै उहाँले जुन उद्घाटनले विद्यालय भवन निर्माण भएको हो, त्यो उद्देश्य प्राप्तिको लागि विद्यालय परिवार दत्तचित भएर अगाडि बढ्दै प्रस्तु पार्नुभएको थियो ।

सी.एल.पी.आइ.य.का

प्रमुख डिल्लीराम लुइंटेलले २०७२ सालको भूकम्पपश्चात् नेपाल सरकारले ८ हजारभन्दा बढी विद्यालय भवन निर्माण गरिरहेको जानकारी गराउनुभएको थियो ।

डी.ए.ल.पी.आइ.य.का प्रमुख रमेश मैनालीले नवनिर्मित भवनसँगै लाखौं विद्यार्थीहरूको भविष्य जोडिएको बताउदै उत्कृष्ट नेतृत्वकै कारण वागीश्वरीको शैक्षिक सफलता सम्भव भएको बताउनुभएको थियो ।

कार्यक्रममा विद्यालयका प्रधानाध्यापक कृष्णप्रसाद धन्धाले भवन निर्माणको आय-व्यय प्रस्तुत गर्दै यस विद्यालयमा पूर्व प्राथमिक तहमा २६२, प्राथमिक तहमा ५७५, निम्न माध्यमिक तहमा ६४७, माविमा ५७२, कक्षा ११मा ७६९, कक्षा १२मा ८१२, प्राथिक तहमा १७७ जना, खुला विद्यालयमा ३७

सी.एल.पी.आइ.य.का

कमलविनायकमा नवनिर्मित वागीश्वरी माविको नयाँ भवन

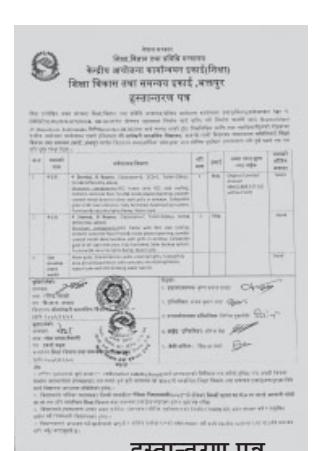
च्याम्हासिंहमा नवनिर्मित वागीश्वरी माविको नयाँ भवन

जना जम्मा गरी ३८५१ जना

विद्यालय तहमा अध्ययन गर्ने गरेको र वागीश्वरीको नयाँ भवनबाट छिटै व्यवस्थितरूपमा कक्षा सञ्चालन हुने बताउनुभएको थियो । साथै उहाँले विद्यालयमा २६७ जना जनशक्तिले काम गरिरहेको छ र विद्यालय व्यवस्थापन, अभिभावक तथा सबै क्षेत्रको सहयोगबाट तै यस विद्यालय यहाँसम्म आइपुरेको बताउनुभयो ।

सोही समारोहमा डी.ए.ल.पी.आइ.य.का प्रमुख मैनालीले भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख प्रजापतिलाई विद्यालय भवनको साँचो हस्तान्तरण गर्नुभएको थियो भने नगर प्रमुख प्रजापतिले

विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष रवीन्द्र ज्याखलाई उत्त

साँचो हस्तान्तरण गर्नुभएको थियो ।

एनसीसीमा वागीश्वरीका छात्रको उत्कृष्ट प्रतिभा प्रदर्शन

-कुसुम दुलाल

भारतको नयाँ दिल्लीमा भएको एनसीसी NCC (National Cadet Corps)को सांस्कृतिक आदानप्रदान कार्यक्रममा वागीश्वरी विद्यालयबाट कक्षा ९मा अध्यनरत छात्र बिमलकुमार थापा सहभागी हुनुभयो ।

एनसीसीको कार्यक्रममा उत्कृष्ट प्रतिभा देखाएर भारत जानका लागि उहाँ जुनियरबाट छनोट हुनुभएको

भारत समेत गरेर १९वटा देश सहभागी भएको बिमलबाट बताउनुभयो । १५ दिने रहेको उक्त कार्यक्रम माघ १ गतेदेखि माघ १५ गतेसम्म रहको यस कार्यक्रम आफ्नो सुरुआती जीवनकालको निकै ठूलो अवसर रहेको पनि उहाँले बताउनु भयो ।

आफूनो देशबाट प्रतिनिधि भएर गएका बिमल थापा आफ्नो देशको सांस्कृतिक कला, वेशभूषा, नृत्य विभिन्न देशमाझ प्रस्तुत गरेर आउनुभएको छ ।

उक्त कार्यक्रममा भारतका प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीलगायत अरू विशिष्ट राजनीतिक व्यक्तिहरूको सहभागिता रहेको जानाइएको छ ।

१५ दिनमा भारतका आग्रा, जयपुर जस्ता ठाउँहरूमा प्रस्तुत गरेको बताइएको छ ।

नेपालबाट चार सांस्कृतिक नृत्य, भयाउरे, तामाङ्गेसो लाग्नाले देशबाट देखाएर विविधता भएको देशमा छनोट भएका साथै बद्धाई र सम्मान पाएकोमा उहाँले खुसी व्यक्त गर्नुभएको छ ।

प्रजातन्त्र दिवसमा अन्तरक्रिया कार्यक्रम

वार्षीश्वरी कलेजमा फागुन ७ गते आइतबार नेपाल मजदुर किसान पार्टी अन्तर्गत ने पाल कान्तिकारी विद्यार्थी वार्षीश्वरी प्लस टू एकाइ कमिटिद्वारा प्रजातन्त्र दिवसमा उपलक्ष्यमा एक दिने अन्तरक्रिया कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ।

नेतृत्व विकास सिप सम्बन्धी आयोजना भएको उक्त कार्यक्रम प्रमुख अतिथि डा. राजुभाइ त्यात लगायत कलेजका प्राचार्य धनकमार श्रेष्ठ तथा वार्षीश्वरी स्कूलका प्रधानाध्यापक कृष्णप्रसाद धन्द्वाले पनि बोल्नुभएको थियो।

कार्यक्रमका प्रमुख अतिथि आफू २०४१ सालमै नेपाल

कान्तिकारी विद्यार्थी सङ्घका सदस्य भएको बताउदै विद्यार्थीले पनि कलेज तथा विद्यार्थी जीवनदेखि नै राजनीति बुझनुपर्ने कुरा उल्लेख गर्नुभयो।

कार्यक्रममा वार्षीश्वरी एकाइ समितिका अध्यक्ष चाँदीरामी बैचले सभापतित्वमा भएको थियो।

अन्तरक्रिया कार्यक्रममा नेतृत्वका विभिन्न किसिम तथा तरिकाहरू पावर पोइटद्वारा सभाहलमा वत्ता डा. त्यातले विद्यार्थीहरूलाई नेता नारायमाण बिजुक्छैं र सांसद प्रेम सुवालका भनाइहरू उल्लेख गर्दै सरल तरीकाले बुझाउनुभएको थियो।

बालबालिकाका लागि दिवाखाजा

कुसुम दुलाल

वार्षीश्वरी विद्यालयले पीजी देखि एस.इ.इ.को बालबालिकाहरूको लागि दिवाखाजाको व्यवस्था गर्दै आएको छ।

बालबालिकाका लागि स्वस्थ र सफा खाजा खुवाउने उद्देश्यले दिवाखाजा विद्यालयमै तयार गर्ने गरिन्छ।

खिर, जाउलो, दुध बिस्कुट, मासभात र फलफललाई हप्ताभरि मिलाएर बालबालिकालाई खुवाउदै आएको शिक्षिका नवीना प्रधानाङ्गले जानकारी दिनुभयो।

१२:३० बजेबाट १ बजेसम्म खाजा बाइने र आफै खाजा खान नसक्नेले शिक्षक र सहायक दिवीहरूले खुवाउने गरेको बताउनुभयो।

विद्यालयमा २६२ जना बालबालिका दिवाखाजा खाने रहेको छ। साथै अन्य विद्यार्थीहरूलाई पनि विद्यालयमा पत्रु खाजा नल्याई घरबाटै खाजा बनाई ल्याउनुपर्ने कुरा जनाएको छ।

एस.इ.इ.को तयारी

मनिषा लामिछाने

भक्तपुर-एस.इ.इ.नजिकिएससैगै विद्यार्थीहरूमा पढाइको प्रेसर बढन थालेको छ। एस.इ.इ. विद्यार्थी जीवनकालको महत्वपूर्ण खुड्किला मानिन्छ।

वार्षीश्वरीमा एस.इ.इ.का लागि धैरै अधिदेखि अतिरिक्त कक्षा पनि सञ्चालन हुँदै आएको छ। विद्यार्थीको क्षमता र अवस्था हेरी

कुन विद्यार्थी कुन विषयमा कमजोर छन् त्यसलाई मध्यनजर गर्दै विहान ६:३० देखि ९ बजेसम्म र बेलुका ४:३० देखि ७ बजेसम्म अतिरिक्त कक्षा भै रहेको छ। माघ १९ गते देखि २७ गते सम्म भएको तयारी परीक्षामा वार्षीश्वरी स्कूलबाट १५१ जना पद्म मा.वि.मा परीक्षाको लागि सेन्टर परेको थियो भने १२२ जना मेधा

मा.वि.मा परेका थिए। यो वर्ष वार्षीश्वरीमा जम्मा २७३ जना विद्यार्थीहरूले एस.इ.इ.दिने रहेका छन्। अधिल्ला वर्षहरूमा जस्तै यो वर्ष पनि विद्यार्थीको तयारी हेर्दा परिक्षाफल निकै राशी निस्क्ने कुरा विद्यालयका इन्चार्ज विश्वेश्वर मानन्द्वरले बताउनुभएको छ।

क्यान्सरबारे अभिमुखीकरण कार्यक्रम

कल्पना राउत

भक्तपुर - वार्षीश्वरी कलेजमा 'स्तन तथा पाठेघर क्यान्सर' सम्बन्धी एकदिने अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको छ। कलिलो उमेरमा विवाह र समाजमा व्याप्त कुरीति तथा अन्धविश्वासका कारण महिलाहरूमा यस्तो समस्या आइरहेको छ। कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्दै प्रमुख अतिथि तथा क्यान्सर हास्पिटलमा कार्यरत डा. लक्ष्मी श्रेष्ठले सो कुरा बताउनुभयो।

नेपालमा अबको ५० वर्षपछि प्रत्येक घरमा एउटा क्यान्सर रोगी हुनसक्ने सम्भावना रहेका जानकारी दिँदै उहाँले अगाडी भन्नुभयो - 'नेपाल एउटा अल्पविकसित मुलुक हो जहाँ अहिले पनि साक्षर सङ्घर्ष आइरहेको छ। महिलामा हुने पाठेघर क्यान्सरको मुख्य कारण सन्तुलित आहारको कमि भएको र क्यान्सर पहिले को तुलनामा अहिले भन्न भयावह हुँदै गएको छ।'

क्यान्सर भने को शरीरलाई चाहिने भन्ना बढी अनियन्त्रित रूपमा कोषहरू वृद्धि हुने प्रक्रिया हो। जस्तै: हाम्रो शरीरमा विभिन्न कोषहरू तुलनामा अहिले बहिरीहरूमा यो समस्या रहिआएको देखिन्छ। खासगरी क्यान्सर कुन कारणले गर्दा हुने कुरा अहिलेसम्म पत्ता नलागे पनि रहनसहन, खानपान, कमजोरीका कारण पनि

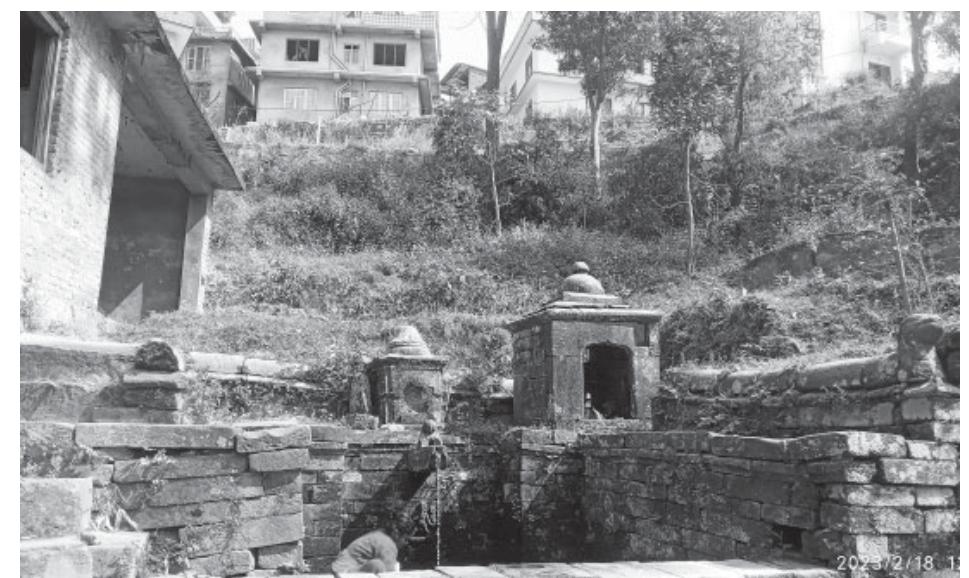

हुने सम्भावना रहेको उल्लेख गरिएको छ। सोही क्रममा नेपालको चल्दैआएको कम उमेरमा विवाहका कारण क्यान्सरको सम्भावना रहेको जानकारी गराइएको छ।

महिलाहरूमा हुने पाठेघर क्यान्सरमा विभिन्न लक्षणहरू हुने गर्दछन्। यौन सम्पर्क पछि रगत देखिनु, महिनावारी गडवडी हुनु, महिनावारी सुकिसकेपछि पनि रगत देखिनु, अदि जस्ता लक्षण छन् भने महिलाहरूले सचेत हुनुपर्दछ।

क्यान्सर भएकाहरूले बेलैमा औषधि उपचार गर्नाले क्यान्सर निको हुँच भन्दै उहाँले शुरुमा क्यान्सरको लक्षण देखापर्ने बित्तिकै उपचार गरेमा यो रोगबाट बच्न सकिनेमा जोड दिनुभयो। अतः स-सालो गल्ती र कमजोरीले गर्दा क्यान्सर निम्त्याउनभन्दा सो गल्ती नै नगर्नु तै क्यान्सरबाट बच्ने प्रमुख उपाय रहेको पनि बताइयो।

चाँगुनारायणस्थित 'पद्मेश्वर हिटी' ढुड्गे धारा सङ्कटमा

मनिषा लामिछाने

चाँगुनारायण स्थित अधिकारी गाउँमा रहेको जातिका शक्तिहरूले पुर्खाहरूको मुखबाट सुन्दू आएको बताउँछन्।

वरपिपल र चाँपाको ओसबाट मूल रसाएर मर्मत गरी बनाएको उक्त हिटी पहिले र अहिलेको तुलनामा निकै परिवर्तन देख्न सकिन्छ। जाडोमा तातो र गर्मीमा चिसो पानी धाराबाट बग्ने हुँदा २०७२ सालको भूकम्प पूर्व हिटीमा हरेक दिन धूइचो हुने गर्थ्यो। तर भूकम्प पश्चात् नयाँ धारा को नामकरण पनि पद्मेश्वर हिटी।

सँगै हरेक घरमा पानीटइकीको जडानाले सो धारा उपयोग गर्नेहरू ओझेल पैदै देखिन्छ।

सम्बन्धित निकाय र सामाजिक बेवास्ताका कारण पद्मेश्वर हिटीमा रहेको अमूल्य पौराणिक मूर्तिहरू चोरी भएको छ। त्यहाँ राखिएको शिवलिङ्गको मूर्ति हराएको छानबिन नसकिदै धारा माथि रहेको भैरवको मूर्ति पनि हराएको देखिन्छ।

यसरी हराउदै जाने क्रम बढ्दै जाने हो भने यस्ता पुरातात्त्वक सावर्जनिक सम्पत्तिहरू मासिदै जाने भय रहेको छ र यस्ता सम्पदाहरू इतिहासमा मात्र सीमित रहने देखिन्छ।

ऐतिहासिक तथा धार्मिक महत्वको धरोहर चाँगुनारायण

□ कल्पना राउत

भक्तपुर जिल्ला सानो भए तापनि प्राकृतिक एवम् पर्यटकीय दृष्टिले निकै चर्चित मानिन्छ । यस जिल्लाको विभिन्न मठ-मन्दिर दरवार आदि विश्व सम्पदा सूचीमा सूचित भएका छन् । जसमध्ये भक्तपुर जिल्लाको उत्तर पश्चिमपट्टि रहेको चाँगुनारायण मन्दिर नेपालको पुरानो मन्दिरको रूपमा लिइन्छ । यस मन्दिरको निर्माण लिच्छिविकालीन राजा हरिदत्त बर्माले ईसापूर्व ३२३ मा बनाएको भन्ने भानाइ पाइन्छ । यस मन्दिरको निर्माण लिच्छिविकालमा राजा हरिदत्त बर्माले गरेका भएपनि यसै लिच्छिविकालका अर्का राजा मानादेवले वि.स. ४२१ मा चाँगुनारायण मन्दिरमा गरुडको मूर्ति स्थापना गराई अभिलेख राख्न लगाएका थिए ।

उनी गाई गोरु पाल्ये । उनका धेरै गोठालाहरू थिए । दिनहुँ बिहान ब्राह्मणको कुटीमा दुध पुऱ्याउँथे । एककासि धेरै दिनदेखि गोठालाहरू सुदर्शन ब्राह्मणलाई दुध पुऱ्याउन गएनन् । ब्राह्मणले गोठालाहरूलाई सोधे - 'तिमीहरूले दुध नल्याउँदा हवन पूजा रोकियो । किन दुध नल्याएको ?' ती गोठालाहरूले गाईले दुध नदिएको बताए । ब्राह्मण अचम्मा परे । भर्खरमात्र व्याएको गाईले किन दुध दिएनन् त ! एक दिन उनी बिहानै चियो गर्न निस्किएछन् । चाँपको रुखबाट एउटा कालो पुरुष माछे निस्किएर गाईको दुध चुसेको देखेछन् । दुध चोरेर खाएको झाँकमा त्यस व्यक्तिको शिर काटिए । तर तिनै कालो पुरुष आफ्नो चारहातसंगै त्यही उत्पत्ति भए । चार हातका साथ उत्पत्ति भएको देखेर सुदर्शन ब्राह्मण आतिए र देवतालाई मारेको

उपत्यकामा रहेको प्राचीन मन्दिरमा सबभन्दा पुरानो मानिने यस मन्दिरलाई सन् १९६३मा युनेस्कोको विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत गरिएको हो । ई.स. १९७९मा विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत चाँगुनारायण मन्दिरका नाम संवत् ३८६ (ई.स. ४६४) नै नेपालको सर्वप्रचलित शिलापत्र मानिन्छ ।

यसलाई चम्पकनारायण, चंगुनारायण, गरुडनारायण आदि नामले पनि चिनिन्छ । परापूर्वकालमा यो मन्दिरको नाम के रह्यो भन्ने कुनै आधार छैन । लिच्छिविकालमा यस मन्दिरको नाम डोलाशिखर स्वामी थियो । चाँगुनारायण मन्दिर अवस्थित डाँडाको नाम डोलागिरी र यसको शिखरको स्वामीको रूपमा यिनलाई डोलाशिखर स्वामी भनिएको हो । मन्त्लकालमा यिनको नाम ने पालभाषामा कथिन पुर्यो; नेपालभाषामा 'चाँप' लाई 'च' र 'वन' लाई 'गुँ' भनिन्छ । त्यही चंगुनारायण अपभ्रंश भएर पछि चाँगुनारायण हुन गएको हो ।

चाँगुनारायण मन्दिरका मुख्य पूजारीका अनुसार यस मन्दिरको उत्पत्ति सम्बन्धित एक किम्बदन्ती प्रचलनमा रहिआएको छ । हाल रहेको मन्दिरमा परापूर्वकालमा चाँप चाँपको रुख रहेको र सो जडालको विचमा सुदर्शन नामक ब्राह्मण बस्थ्यो ।

सुमितकै सन्तानले विष्णुको शिर काटेमात्र श्रापमुक्त हुने रहेछ । विष्णुले अब सुदर्शनलाई नै आफ्नो पूजारी हुन आग्रह गरे । त्यही दिनदेखि चाँगुनारायणका पूजारीहरू सुदर्शनकै सन्तान हुने गर्दछन् । र आफ्नो बुवाआमा बित्दा पनि जुठो नपर्ने भएकाले सधैँ मन्दिरमा पूजा गर्नेपर्ने परिपाटी चलिआएको छ ।

चाँगुनारायण मन्दिर नेपालको मौलिक छाने शैलीको एक प्रतिनिधि वास्तुकालाको नमुना हो । समय समयमा यसको जीर्णोद्धार हुँदै आएको छ । मध्यकालमा राजा शिव सिंहकी रानी गड्गारानी र १८ औं शताब्दीको सुरुमा कान्तिपुरका शासक भास्कर मल्लको शासनकालमा यस मन्दिरको जीर्णोद्धार भएको थियो ।

यस चाँगुनारायण मन्दिरमा विभिन्न मेलाहरू तथा जात्रा हुने गर्दछन् । भक्तपुरका नेवार समुदायले कुशो औंशीका दिन चाँगु जात्रा मनाउने प्रचलन समेत चलिआएको छ । जसमा चाँगुनारायण मन्दिरसंगै रहेको छिनमस्त मन्दिरको भैरवको मूर्ति डिलेश्वर महादेवको लिङ्ग र

अगाडि पनि यसको जीर्णोद्धार भएको थियो । यस मन्दिर चाँपको आकारको छ । यसको पेटी एक तलाको मात्र छ भने मन्दिर दुई तलाको रहेको छ । मन्दिरको तल्लो तलाको छानो टायलको र माथिल्लो पित्तलको रहेको छ । माथि र तल गरी जम्मा ४० टुङ्गालहरू रहेका छन् । ती प्रयोक टुङ्गालमा तीन तहका मूर्तिहरू कुँदिएका छन् । प्रत्येक मुलढोकाको दायाँ बायाँ नखल्ने ढोकाहरू बनाएका छन् भने गड्गा, जमुना तथा अन्य देवीदेवताका मूर्तिहरू पनि रहेका छन् । पश्चिमपट्टिको ढोका प्रायः खुला नै राखिन्छ । ढोकाहरूको माथि धातुबाट बनेको तोरणहरूमा विभिन्न कलाकृतिहरू कुँदिएका छन् । माथिल्लो तहमा रुख, लहरा, बिचमा मुख्य देवता विष्णु र शिवका अनेक स्वरूप र तल्लो तहमा मानिस, पशुपंक्षीमा मूर्तिहरू कुँदिएका छन् । यस मन्दिरको निर्माणमा काठ रा इट्टाको बढी प्रयोग र धातुको कम प्रयोग भएको देखिन्छ ।

यस चाँगुनारायण मन्दिरमा विभिन्न मेलाहरू तथा जात्रा हुने गर्दछन् । भक्तपुरका नेवार समुदायले कुशो औंशीका दिन चाँगु जात्रा मनाउने प्रचलन समेत चलिआएको छ । जसमा चाँगुनारायण मन्दिरसंगै रहेको छिनमस्त मन्दिरको भैरवको मूर्ति डिलेश्वर महादेवको लिङ्ग र

चाँगुनारायणको मूर्ति बोकेर रथ यात्रा गर्ने चलन छ । नागपञ्चमीको दिन नागदेवताको पूजा गर्ने गरिन्छ ।

हरेक वर्ष हरिश्यन्ती र हरिबोधिनी एकादशी, भाद्र कृष्ण अष्टमी र कुब्जापांड नवमीका दिन यहाँ ठुलो मेला लाग्ने गरिन्छ । त्यसैगरी हरेक वर्ष श्रावण शुक्लपक्ष द्वादशी र मिला पुन्हीका दिन चाँगुनारायणको खटजात्रा गरेर हनुमान ढोकामा लगिन्छ । त्यसै मिला पुन्हीका दिन चाँगुनारायण, लक्ष्मी देवी र सरस्वतीका प्रतीक चाँदीका तीन कलश खटमा राखी जात्रा गरेर हनुमान ढोकामा लगिन्छ ।

बैशाख शुक्लपक्ष प्रतिपदाका दिन भट्टवारीबाट मताया: गर्दै भन्दै बत्ती भलमल परिन्छ भने राजारानीको प्रतीकको रुपमा देवतालाई विभिन्न किसिमका गहनाले सिंगारेर बाजा बजाउदै नगर परिकमा गरिन्छ ।

अक्षय तृतीयाका दिन चाँगुनारायण डिलेश्वर महादेव र कान्तिपुरका देवता विष्णु र शिवका अनेक स्वरूप र तल्लो तहमा मानिस, पशुपंक्षीमा मूर्तिहरू कुँदिएका छन् । यस मन्दिरको निर्माणमा काठ रा इट्टाको बढी प्रयोग र धातुको कम प्रयोग भएको देखिन्छ ।

त्यसैले यस मन्दिरको कला, कौशल इतिहास हेर्न बुझन आउने पर्यटनले गर्दा यस स्थानको आर्थिक, सामाजिक पक्ष सुदूर्ठ द्वारै गएको पाइन्छ । अतः यस्तो महत्वपूर्ण इतिहास बोकेको मन्दिरलाई तपाईं हामी मिलेर संरक्षण नै आजको आवश्यकता हो ।

अतः चाँगुनारायण मन्दिर आफैमा एउटा सास्कृतिक धार्मिक र कलाकृतिको प्रतिबिम्बको रुपमा रहिआएको छ । मन्दिर आफैमा पूर्ण भएका साथै यहाँबाट देखिने प्राकृतिक दृश्यले भन्न यस स्थानको महत्व भल्काउने गर्दछ । यो मन्दिरको उत्तर पट्टि मनोहरा खोला पूर्विन नगरकोट पश्चिममा मनोहरा र दक्षिण पट्टि भक्तपुर नगर रहेको छ ।

धार्मिक सांस्कृतिक महत्व बोकेको हुनाले यहाँ आन्तरिक तथा वाह्य पर्यटन बर्सेनि लाखौंको सङ्ख्यामा आउने गर्दछन् । जसले गर्दा स्थानीय बासिन्दाहरू प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रुपमा अर्थात् कृत्याकलापमा संलग्न भइरहेका छन् । स्थानीय स्रोत र साधनको उच्चतम उपयोग गरी यहाँ विभिन्न होटल, होमस्टेद, साना उद्योग आदि निर्माणले गर्दा स्थानीय रुपमा उत्पादित अन्न, फलफूल, तरकारी, दुध, दही, ध्यू, मासु आदि इत्यादिले उचित मूल्य पाउनुको साथसाथै स्थानीय कृषकहरू अझ बढी उत्पादनमा केन्द्रित हुन थालेका छन् ।

त्यसैले यस मन्दिरको कला, कौशल इतिहास हेर्न बुझन आउने पर्यटनले गर्दा यस स्थानको आर्थिक, सामाजिक पक्ष सुदूर्ठ द्वारै गएको पाइन्छ । अतः यस्तो महत्वपूर्ण इतिहास बोकेको मन्दिरलाई तपाईं हामी मिलेर संरक्षण नै आजको आवश्यकता हो ।

भ्यालेन्टाइन मनाउनु ठिक वा बेठिक ?

विश्वभरि नै भ्यालेन्टाइन मनाउने गरेको पाइन्छ । नेपाली समाजमा कतिपय ठाउँमा मानिस अझ पनि यस भ्यालेन्टाइनलाई बच्चाहरू बिगिन्छ यो विकृति हो भनेर राम्रो मानेको पाइँदैन भने कोही यसलाई सकारात्मक रुपमा लिएको पाइन्छ ।

यसै सन्दर्भमा पुष्प गिरीले वार्षिक लालामा कलेज बी.ए. तेसो वर्षमा अध्यनरत विद्यार्थीहरू माझ राखेको प्रश्नको प्रतिकृत्या यस्तो रहेको छ: 'भ्यालेन्टाइन मनाउनु ठिक वा बेठिक के लाग्छ ?'

एक हो नि, गिफ्ट पाइन्छ र अब आफ्नो भावनाहरू व्यक्त गर्ने मौका पनि पाउँछ । एक हो नि, अनावश्यक देखावटी खर्च हुन्छ विदेशी संस्कृति भित्रिन्छ, नेपाली मुद्रा विदेशिन्छ ।

- रिजा प्रजापति

एक हो नि, माया सधै गरिन्छ, भन एक दिन बढी स्पेशल हुन्छ । एक दिन मायाको लागि ।

- विल्सन कर्मचार्य

एक हो नि

मजबुत इच्छाशक्ति भएका मानिसका निमित्त असम्भव भन्ने कुरा केही छैन। सम्भाव्यता भन्ने कुरा भविष्यलाई माया गर्ने मानिसका लागि मात्र रहेको हुँच। कोरियाली भाषामा असम्भव भन्ने शब्द नै छैन।

□ किम जोड इल

सम्पादकीय

वार्षिकोत्सवको उपलक्ष्यमा वागीश्वरीलाई हार्दिक शुभकामना !

यही २०७९ फागुन ११ गते वागीश्वरी मा.वि.का ६४ औं, वागीश्वरी कलेजको १५ औं र वागीश्वरी कलेज अफ म्यानेजमेन्टको स्थापना वर्षको वार्षिकोत्सव मनाउदै छ। यस अवसरमा वागीश्वरी प्रकाशन परिवारको तर्फबाट सर्वप्रथम यो तीन ओटै शैक्षिक संस्थाको उत्तरोत्तर प्रगतिको लागि हार्दिक मङ्गलमय शुभकामना व्यक्त गर्दछौं। साथै आजसम्मको उत्साहजनक प्रगतिको लागि हार्दिक बधाई पनि।

अनौपचारिक रूपमा जनस्तरबाट २००९ सालमा शुरू भए पनि सरकारी मान्यता प्राप्त भएको २०१५ लाई स्थापना वर्ष मान्दै निरन्तर अघि बढिरहेको वागीश्वरी स्कूल सूर्यमठी डबलीमा पराले छाप्रो, वाकुपति नारायणस्थानका सत्तल पाटी हुँदै क्रमशः प्रगति गर्दै अहिले प्रा.वि.बाट निमावि, निमाविबाट मावि, माविबाट उमावि र उमाविबाट कलेज स्नातकोत्तर तहसम्मको पढाइ भएको एक बहुत शैक्षिक संस्थाको रूपमा स्थापित भएको छ।

यसले आफ्नो भर्टिकल (तहगत) रूपमा क्रमशः उपल्लो तहमात्र चढेको नभई होरिजेन्टल (फराकिलो) ढण्गले पनि आफ्नो क्षेत्र विस्तार गर्दै लगेको छ। वागीश्वरीले क्षेत्रको विस्तार गर्ने क्रममा खुला नि.मा.वि. र खुला मा.वि सञ्चालन गरेर नियमित पढाइ छुटेका वयस्कहरूलाई पढ्ने अवसर दिएको छ।

यसरी नै 'सामुदायिक विद्यालयमा प्राविधिक शिक्षा (TECS) अन्तर्गत डिप्लोमा इन सिभिल इन्जिनियरिङ (ओभरसियर) र १८ महिने सब-ओभरसियरको पनि पढाइ सञ्चालन गरिरहेको छ। प्रयोगात्मक शिक्षामा विशेष जोड दिई आएको यस TECS मा पनि वागीश्वरी शैक्षिक संस्थाको आकर्षणमा थप चमक दिएको प्रष्ट देखिन्छ।

यही चमकलाई ध्यान दिई आगामी शैक्षिक सत्र २०८० देखि वागीश्वरी स्कूलमा कक्षा ९-१२ को प्राविधिक धाराको पनि छुटै कक्षा सञ्चालन गर्न आवश्यक सम्पूर्ण प्रक्रिया पूरा गरिसकेको छ।

वागीश्वरी स्कूल कक्षा पूर्व प्रावि देखि कक्षा १२ सम्ममा ३८ सयभन्दा बढी विद्यार्थी आफैमा थोरै हैन। अधिक विद्यार्थीको आकर्षणको आधार भनेको यसले प्रदान गरेको गुणस्तरीय शिक्षा नै हो।

त्यही जगमा कक्षा ११-१२ सञ्चालित छ। विज्ञान, व्यवस्थापन, मानविकी र शिक्षा समूहका विषयहरूको पढाइ भइरहेको यस वागीश्वरीमा चिकित्सा र मूर्तिकलाको पढाइ अन्यत्र विरलै पढाइ हुने विषयहरू हुन्।

वागीश्वरी स्कूलकै जगमा वागीश्वरी कलेज सञ्चालित छ। कलेजमा बीए, बीबीएस, एमए (समाजशास्त्र) र एमबीएसका कक्षाहरू सञ्चालित छ। बीएन्टर्गत आमसञ्चारको कक्षाका विद्यार्थीहरूलाई सैद्धान्तिकका साथै व्यावहारिक ज्ञानको लागि नियमित पत्रिका 'वागीश्वरी' प्रकाशित गर्न लगाइएको छ। यो आफैमा एक नमुनाकार्यको रूपमा देखिएको छ। त्यसै 'सामाजिक कार्य' विषयका विद्यार्थीहरूलाई देशका विभिन्न ठाउँको अध्ययन गरी अनुसन्धानकार्य गर्न लगाएको छ।

अहिले कलेजका विद्यार्थीहरूलाई विस्तारै उद्यमशीलतातार्फ उन्मुख गर्न खोजिई छ। पाठ्यपुस्तकमा मात्र सीमित नराखी विद्यार्थीहरूलाई श्रमको सम्मान गर्न सिकाउदै छ। यस्तो कार्यको निरन्तर प्रयासपछि अन्ततः यसको सकारात्मक परिणाम देखिई जानेछ। शिक्षित बेरोजगारको सामाजिक समस्या न्यूनीकरण गर्न यसले मदत पुऱ्याउने विश्वास गरिएको छ।

अन्तमा यस वर्षबाट शुरू भएको 'वागीश्वरी कलेज अफ म्यानेजमेन्ट' ले वागीश्वरीको गौरवलाई थप बल पुऱ्याउने विश्वासका साथ पुनः एक पटक समस्त वागीश्वरीको प्रगतिको लागि शुभकामना व्यक्त गर्दछौं।

अमर सहिदहरूको सङ्क्षिप्त परिचय

फागुन ८ (तत्कालीन पञ्चायती निरङ्कुश शासन व्यवस्थाविरुद्ध २०४६ सालमा जनान्दोलनको शङ्खघोष भएको दिन) तीस वर्ष लामो पञ्चायती निरङ्कुशले उक्सुसमुक्स भएका नेपाली जनताले प्रजातन्त्रको लागि निर्णयको सङ्घर्षथाली गरेको दिन।

हरेक न्यायपूर्ण आन्दोलनमा जस्तै २०४६ सालको फागुन ८ को दिन पनि भक्तपुरमा पञ्चायती शासनविरुद्धको जनसङ्घर्षसुरु भयो। २०४५ सालको भक्तपुर काण्डमा फसाइएका तत्कालीन नेमकिसका अधिकांश नेता कार्यकर्ता या त जेलजीवन बिताइरहेका थिए अथवा भूमिगत जीवन बिताइरहेका थिए। जनताका आँखाका नानी सरहका नेता-कार्यकर्तालाई पञ्चायती व्यवस्थाले भूटा मुहामा फसाएर दुःख दिइरहेको जनतालाई थाहा थियो।

पञ्चायती व्यवस्थाको अवसान नहुँदासम्म आफ्ना प्रिय नेता कार्यकर्ताको रिहाइ सम्भव नभएको निर्कर्षका साथ लामो समयदेखि कुण्ठित आक्रोशलाई अधिव्यक्ति गर्ने माध्यम बनेको थियो-फागुन ८ को जुलूस। तर, गोलीकै भरमा जनतालाई दबाउन सकिने मानसिकता बोकेका पञ्चहरूले जनताको आन्दोलन दबाउने दुष्यास गरे। पञ्चायती व्यवस्था ढाल्न भएको आन्दोलनकै क्रममा भक्तपुरका चार जना युवाहरूले पनि सहादत प्राप्त गरे। त्यो बलिदानकै कारण आन्दोलनको रापमा तीस वर्ष जरा गाडेर बसेको पञ्चायत ढल्यो। जनान्दोलन सफल भयो। आफ्नो जीवन होमेका योद्धाहरूको सम्मानमा हरेक फागुन ८ लाई जनताले सहिद दिवसको रूपमा मनाउदै आएका छन्।

समय बदलियो। हिजो आन्दोलन दबाउन गोली चलाउन र जनतालाई दबाउन षट्यन्त्र गर्नेहरू आज सत्तासीन पाटीभित्रै ओत लागेर आफ्नो पाप पखाल्ने प्रयास गरिरहेका छन्। हिजो पञ्चायतको पक्षपोषण गर्ने शक्ति नै आज शासक दलमा बसेर पनेरि पनि परिवर्तनकारी जनतालाई दबाउन उच्चत छन्। उनीहरूको पाटीको नाम फेरियो, तर जनता दबाउने हिजोको सामन्ती चिन्तनमा अझै परिवर्तन भएको छैन।

सहिद दिवसको अवसरमा प्रस्तुत छ, पञ्चायती निरङ्कुशताविरोधी आन्दोलनमा आफ्नो जीवन बलिदान गरी समाज र जनतालाई आदर्शको बाटो देखाउने अमर सहिदहरूको सङ्क्षिप्त जीवनी-संस्कृति दुवाल

सहिद दिवसको अवसरमा प्रस्तुत छ, पञ्चायती निरङ्कुशताविरोधी आन्दोलनमा आफ्नो जीवन बलिदान गरी समाज र जनतालाई आदर्शको बाटो देखाउने अमर सहिदहरूको सङ्क्षिप्त जीवनी-संस्कृति दुवाल

सहिद दिवसको अवसरमा प्रस्तुत छ, पञ्चायती निरङ्कुशताविरोधी आन्दोलनमा आफ्नो जीवन बलिदान गरी समाज र जनतालाई आदर्शको बाटो देखाउने अमर सहिदहरूको सङ्क्षिप्त जीवनी-संस्कृति दुवाल

सहिद दिवसको अवसरमा प्रस्तुत छ, पञ्चायती निरङ्कुशताविरोधी आन्दोलनमा आफ्नो जीवन बलिदान गरी समाज र जनतालाई आदर्शको बाटो देखाउने अमर सहिदहरूको सङ्क्षिप्त जीवनी-संस्कृति दुवाल

सहिद दिवसको अवसरमा प्रस्तुत छ, पञ्चायती निरङ्कुशताविरोधी आन्दोलनमा आफ्नो जीवन बलिदान गरी समाज र जनतालाई आदर्शको बाटो देखाउने अमर सहिदहरूको सङ्क्षिप्त जीवनी-संस्कृति दुवाल

सहिद दिवसको अवसरमा प्रस्तुत छ, पञ्चायती निरङ्कुशताविरोधी आन्दोलनमा आफ्नो जीवन बलिदान गरी समाज र जनतालाई आदर्शको बाटो देखाउने अमर सहिदहरूको सङ्क्षिप्त जीवनी-संस्कृति दुवाल

सहिद दिवसको अवसरमा प्रस्तुत छ, पञ्चायती निरङ्कुशताविरोधी आन्दोलनमा आफ्नो जीवन बलिदान गरी समाज र जनतालाई आदर्शको बाटो देखाउने अमर सहिदहरूको सङ्क्षिप्त जीवनी-संस्कृति दुवाल

सहिद दिवसको अवसरमा प्रस्तुत छ, पञ्चायती निरङ्कुशताविरोधी आन्दोलनमा आफ्नो जीवन बलिदान गरी समाज र जनतालाई आदर्शको बाटो देखाउने अमर सहिदहरूको सङ्क्षिप्त जीवनी-संस्कृति दुवाल

सहिद दिवसको अवसरमा प्रस्तुत छ, पञ्चायती निरङ्कुशताविरोधी आन्दोलनमा आफ्नो जीवन बलिदान गरी समाज र जनतालाई आदर्शको बाटो देखाउने अमर सहिदहरूको सङ्क्षिप्त जीवनी-संस्कृति दुवाल

अध्ययन गर्नु भयो। यसरी उहाँ २०४० सालतिर नेकाविसंघ भक्तपुर नगरको ८ वडा (हालको ५ वडा) को प्रारम्भिक सदस्य बन्नुभएको थियो।

स्व. दुवाल छरछिमेकलाई कुनै समस्या आइपर्दा सहयोग गर्न अघि सर्वै गर्नुहुन्थ्यो। कुनै बिरामीलाई अस्पताल लैजान होस् या सभा, सम्मेलन हुँदा पानी पिलाउने अथवा छरछिमेक आफन्तालाई खेती काममा सहयोग गर्न उहाँ पछि नपर्न स्वभावको हुनुहुन्थ्यो।

२०४५ भद्रै ५ गते को भूकम्पमा उहाँको घर पनि भत्केको थियो। त्यसेबेला उहाँ आफ्नो घरको काममा सहयोग गर्न उहाँको नपर्न स्वभावको हुनुहुन्थ्यो।

२०४६ फागुन ८ गते उहाँलाई खेतमा जाने आवश्यक काम थियो। खेतमा लैजानुपर्ने आवश्यक काममा नहुँदासम्म आफ्नो जीवन सम्मेलनहरूलाई रहन्थ्यो। त

हरि दाइलाई हार्दिक सम्मान

ज्ञानसागर प्रजापति

सर्वप्रथम २०७९ माघ १२ गते देखि यस वार्षीश्वरी मा.वि.बाट अनिवार्य अवकाश प्राप्त गर्नुभएका हरि दाइलाई अवकाशप्रदिको जीवन सुस्वास्थ्य होस्, मध्यालमय होस् भनी शुभेच्छा व्यक्त गर्दछु। पच्चीस वर्षभन्दा लामो समय यस विद्यालयको सफल सेवा गर्नुभएकोमा हार्दिक बधाईज्ञापन गर्दछु।

हरि दाइ अर्थात हरिप्रसाद दाहाल स्कुलको सबैभन्दा तलो/साना तहको कर्मचारी विद्यालय सहयोगी (पियन)को लागि यति उच्च वा ठूलो कार्यक्रमको आयोजना हामी गर्दै छौं। हलभरि शिक्षक शिक्षिकाहरू, विद्यार्थी प्रतिनिधिहरूको यो बृहत उपरिधितमा विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष रवीन्द्र ज्याख्वाको प्रमुख आतिथ्यमा भइरहेको यो सम्मान तथा बिदाइ समारोह कम महत्वको हुँदै होइन। यसले हाम्रो संस्कार दर्शाएको छ; संस्कृति दर्शाएको छ। हरि दाइ कोही व्यक्ति विशेषभन्दा पनि उहाँले पुन्याउनुभएको योगदानको यो उच्च सम्मान हो। उहाँले

विषयगत शिक्षक विज्ञान होस् वा गणित, सामाजिक होस् वा अझोरी वा नेपाली होस् सबै विषय शिक्षकहरू कसैले पनि आफूलाई सानो ठानु हुन्न। सबैले आफूलाई तै ठूला ठानुहुन्छ होला।

यहाँ कहिन्नै ठूलो नठान्ने त उही हरि दाइ एकजना मात्र हुनुहुन्छ। उहाँले कहिल्यै मै ठूलो भन्ने ठान्तु भएको हामीलाई थाहा छैन। स्कुलमा कोही पाहुना आउँछन्। प्र.अ.को बोलावट सुनिन्छ 'ए हरि !' हरि दाइ टुप्लुक्क आइपुनुहुन्छ। प्र.अ. आदेश हुन्छ - 'पाहुनाहरू आएको छन् चिया बनाऊ !'

बिस्कुटसहित चिया तत्काल हाजिर। के ही समय पश्चात् कप प्लेट उठाउनुहुन्छ हरिदाइ। कुनै सामान खाँचो भयो, तुलसीसरको आवाज सुनिन्छ - 'ए हरि दाइ ! फलानो सामान छ नि त्यो कहाँ छ ?

सविन्द्र सरलाई के ही चाहियो - 'ए हरि दाइ !' कोही शिक्षक शिक्षिकालाई केही चाहियो उही हरि दाइ। हुँदा हुँदा कहिले कही त विद्यार्थीहरू पनि 'हरि दाइ, हरि दाइ भनेर बोलाइरहेका हुन्छ।

विचरा हरि दाइलाई सबैको आदेश सुन्दा सुन्दा भर्को लाग्दो हो ! तर कहिल्यै कसैलाई भर्को भर्को गरेको कसैलाई थाहा छैन।

चैबिसै घण्टा स्कुलको कम्पाउण्डभित्र बाहै महिना खिटरहने हरिदाइ अब भोलि यहाँ हुनुहुने छैन। 'जाबो पियन' न हुँदा

घरको सबैभन्दा तल सबैबाट थिच्चिएर बसेको जगको दुङ्गाले अधिवेखि 'मै ठूलो मै ठूलो' भन्ने आवाज सुनिरहेको थियो। त्यो बुढो दुङ्गाले सकी नसकी टाउको उठाउदै ती माथि माथिका 'ठूला ठूला'हरूलाई सम्बोधन गर्दै भने 'ए ठूला ठूला अनि माथि माथिका साहेबहरू तपाईंहरू सबै ठूला हुनुहुन्छ, सबै माथि माथिका हुनुहुन्छ। तपाईंहरूबाट आजसम्म जति थिचिनु थियो म थिचिएँ।

तपाईंहरूलाई जति बोक्नु थियो आजसम्म बोकें अब म बोक्न नसक्ने भएँ, थिच्चिएर बस्त नसक्ने भएँ। लौ मैले छोडेँ हैं।'

जगको बुढो दुङ्गाले छोडनासाथ गारो गल्यामगुरुम भत्क्यो। गारो भत्के पछि भ्र्यालडोका, भन्याड, दलिन, निदाल, द्वाना सबै कन्याकुरुड भाँचकुच भए सबै भन्दा माथिको धुरी त भन कति टुक्रा भयो भयो। बुढो दुङ्गाले ती भाचे कुचेकाहरूलाई सोधे को ठूलो रै छ ? सबै घाड्ते कोही कसैबाट र केही जवाफ आएन। कथा दुङ्गियो।

त्यो बुढो दुङ्गो हरि दाइ आजको ठूलो रै छ भनेर बिदा हुँदै हुनुहुन्न/बरू सबै ठूला माथि माथिकालाई आफूभन्दा तलो र सानालाई विशेष ध्यान दिनुहोला, सानालाई सम्मान गरे आफू पनि सम्मानित हुन्छ भन्ने सद्देश दिएर बिदा लिएर जाँदै हुनुहुन्छ। कोही सानो भई दिएर मात्र कोही ठूलो बन्न पाएको हो। सानाको अस्तित्व स्वीकारे मात्र ठूलाको अस्तित्व

हरि दाइ कोही व्यक्ति विशेषभन्दा पनि उहाँले पुन्याउनुभएको योगदानको यो उच्च सम्मान हो। उहाँले गर्नुभएको अथक श्रमको हार्दिक सम्मान हो।

गर्नुभएको अथक श्रमको हार्दिक सम्मान हो। भन्नेले त भन्न सक्ला - जाबो एउटा पियनको लागि। यहाँ स्कुलको सबैभन्दा उच्च/ठूलो त प्रधानध्यापक पो हो त - कृष्णप्रसाद धन्दा। हैन उहाँभन्दा पनि उच्च त विव्य.स.का अध्यक्ष पो हो त रविन्द्र ज्याख्वा। यसरी आफूलाई ठूलो दिघिले हेर्दा तुलसीराम प्रजापतीजीले सोधनु होला - प्रशासन प्रमुख त म पो हुँ। मविना यो स्कुलको प्रशासन लड्गडो हुन्छ। प्रशासनबाट विद्यालयको हुँदै हुँदैन त्यसैले यो स्कुलको प्रगतिको मुख्य हिस्सेदार मै हुँ।

सविद्र प्रजापति सरले तुलसीराम सरलाई भन्नु होला - 'यो स्कुल सम्पूर्ण स्टाफहरूको तलब मेरो हातमा छ 'लौ त मविना कसले कसरी तलब थानुहुन्छ ? त्यसैले यहाँ मै ठूलो हुँ।'

प्रसाशनसतिर मात्र हैन शिक्षकहरूतिर पनि अतिरिक्त कृयाकलापका ईन्चार्जले ठानुहोला - 'विद्यार्थीको व्यक्तित्व विकासमा अतिरिक्त कृयाकलापको कति महत्व छ; विद्यार्थीलाई फरासिलो बनाउने, छिटो छिरितो बनाउने, शारीरिक र बौद्धिक रूपले सक्षम मै बनाउँछु। त्यसैले यहाँ मै ठूलो हुँ।'

कतिका अभाव खटकिने हो त्यो भोलिबाटै देखिनेछ। तर मलाई पूर्ण विश्वास छ यहाँ एक हरि हैन थूँै हरि दाइहरू हुनुहुन्छ। मोहनसरले सिकाएर जानुभएको समर्पणको संस्कारमा हुँकेका हरेक दाइ र दिवीहरूमा हरि दाइको भावना भएकाले हरि दाइको अनुपरिधितले स्कुललाई कुनै क्षति पुर्ने छैन। एउटा कथा सम्भें सान्दर्भिक लायो। कथा नमिलेमा मिलाएर सुन्नुहोला।

एकादेशमा एउटा घर थियो। घरमा निकै कोलाहल मचिरहेको थियो। मान्छे कोही थिएन। भ्र्याल भन्यो - यो घरमा मै ठूलो हुँ। मविना घर घरै हुँदैन। म विना घरभित्र न हावाको सञ्चार हुन्छ न प्रकाश।

भन्याड भन्यो - 'म नभए घरको तला सम्भव छैन'। दलिन भन्यो - 'मै ठूलो', निदाल भन्यो - 'मै ठूलो', ढोका भन्यो - 'मै ठूलो'।

छानाले सबैलाई सम्बोधन गर्दै भन्यो - सबैभन्दा माथि म छु ! सबैलाई ओत दिने मै हुँ त्यसैले मै ठूलो छु !' छानाको कुरा सुनेर धुरीले भन्यो - 'ए छाना ! तिमीलाई अडेस दिने मै हुँ। सबैभन्दा माथि तिमी हैनौ म हुँ म ! त्यसैले सबैभन्दा ठूलो पनि मै हुँ।'

प्रि एस.ई.ई. का विद्यार्थीहरूको भ्रमण सम्पन्न

□ मनिषा लामिछाने

भक्तपुर- वागीश्वरी विद्यालयबाट कक्षा १० अध्यनरत विद्यार्थीहरूलाई एक दिने भ्रमण लगाएको थियो । विद्यार्थीहरूलाई नागदह, सन्तानेश्वर, बज्रबाराही र गोदावरीमा स्फूर्तिका लागि लगाएको हो ।

८४ जना विद्यार्थीहरू र ८ जना शिक्षकहरूको सहभागिता रहेको १ दिने भ्रमण विहान ९ बजेबाट सुरु भएको हो ।

सर्वप्रथम ललितपुरको पर्यावरणीय ऐतिहासिक तथा मनमोहक नागदह अनि त्यसपश्चात धार्मिक स्थल सन्तानेश्वर र बज्रबाराही

कमशः दर्शन गरी गोदावरी बोटानीकल गार्डेनमा पुगेको विद्यालयका शिक्षक मंगलेश्वर ध्वजुले बताउनुभयो । उत्तर गार्डेनमा खाजा खाई विद्यार्थीहरूले वनस्पतिहरूको विभिन्न अवलोकनका साथै जानकारी लिएका थिए ।

धार्मिक, शैक्षिक तथा मनोरञ्जनको उद्देश्यले भ्रमण एका विद्यार्थीहरू विद्यालयकै गाडी प्रयोज गरेका थिए । एक दिने आयोजना गरेको भ्रमण कार्यक्रम साँझको ५ बजे विद्यालयको प्राङ्गणमा नै सम्पन्न भएको थियो ।

ख्वप अस्पतालमा अन्तरड्ग सेवा

विस्तारको वार्षिक समीक्षा कार्यक्रम

भक्तपुर - भक्तपुर नगरपालिकाद्वारा सञ्चालित ख्वप अस्पतालको अन्तरड्ग सेवा विस्तारको एक वर्ष पुगेको अवसरमा सोमबार वार्षिक समीक्षा कार्यक्रम सम्पन्न भयो ।

कार्यक्रममा ख्वप अस्पताल व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष तथा भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले सरकारी अस्पताललाई विश्वसनीय र भरपर्दो बनाउन सके गरिब र कामदार वर्गका बिरामीहरूले स्वास्थ्य सेवा सहजरूपमा उपलब्ध गर्नुका साथै लाभान्वित हुने बताउनुभयो । उहाँले भक्तपुर नपाबाट सञ्चालित ख्वप अस्पताल सही र तथ्यपरक आलोचनाहरूको आत्मसात गर्दै देशकै प्रतिष्ठित र व्यवस्थित अस्पतालको रूपमा विकास गर्ने उद्देश्यअनुरूप अगाडि बढिरहेको बताउदै अस्पतालमा कार्य रत चिकित्सक तथा कर्मचारीहरूले जनताको निःखार्थ सेवा गर्ने भावनाले

काम गर्न प्रेरित गर्नुभयो । अस्पतालको प्रशासन, व्यवस्थापन, कर्मचारी अनुशासन र सरसफाइलगायतका पक्षले अस्पतालको विकास र संरक्षणमा ठूलो भूमिका खेल्ने बताउदै उहाँले राम्रा राम्रा अस्पतालबाट सिवै ख्वप अस्पताललाई देशको राष्ट्रिय स्तरको अस्पतालको रूपमा विकास गर्न दीर्घ कालीन लक्ष्य रहेको बताउनुभयो । भक्तपुरको ख्वप अस्पताल स्वास्थ्य बीमा सेवा प्रदान गर्नेमा आठाँ स्थानमा रहेको चर्चा गर्दै उहाँले ख्वप अस्पतालमा विरामीको वार्षिक तथाङ्कारे प्रस्तुतीकरण गर्नुभयो ।

कार्यक्रममा अस्पताल व्यवस्थापन समितिका सदस्य तथा भक्तपुर नपा वडा नं. ९ का बडाध्यक्ष रवीन्द्र ज्याखले ख्वप अस्पतालप्रति जनताको अपनत्व रहनु नै अस्पतालको सबल पक्ष रहेको थियो ।

कार्यक्रममा अस्पताल व्यवस्थापन समितिका सदस्य तथा भक्तपुर नपा वडा नं. ९ का बडाध्यक्ष रवीन्द्र ज्याखले ख्वप अस्पतालप्रति जनताको अपनत्व रहनु नै अस्पतालको सबल पक्ष रहेको थियो ।

-मजदुर दैनिक

वागीश्वरीमा स्काउट

कल्पना राउत

वागीश्वरी स्कुलमा कक्षा २ देखि कक्षा १० सम्मका इच्छुक विद्यार्थीहरूलाई स्काउट प्रक्षिक्षण दिँदै आएको छ । विद्यार्थीमा सहयोगी भावना जगाउन, अनुशासित र सक्षम बनाउन, मानवता, कर्तव्यपरायणता, दायित्वको भाव जगाउन मानसिक तथा बौद्धिक विकासका लागि विद्यालयले स्काउट प्रक्षिक्षक मन्दिर लागेजुले जानकारी दिनुभयो ।

नेपाल स्काउट नेपालको स्काउटिङ र गाइडिङ संस्था हो । यसको स्थापना वि.स. २००९ सालमा भएको थियो । नेपालका बालबालिका तथा युवा वर्गलाई स्काउटमा सहभागी गराई क्षमता

बताउनुभयो । बिदाको समयमा विद्यालयबाट स्काउटका बालबालिकाहरूलाई क्याम्प, सरसफाईलगायत विभिन्न क्रियाकलापमा विद्यार्थीहरूलाई संलग्न गराइरहेको पनि उहाँ जानकारी दिनुभयो ।

भवन प्रबलीकरणसम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यक्रम

अस्मिता तामाड

वागीश्वरी कलेजमा नेपाल सरकार शिक्षा विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय केन्द्रीय आयोजना कार्यान्वयन ईकाइले भवन प्रबलीकरण सम्बन्धी १ दिने अभिमुखीकरण कार्यक्रम फागुन ३ गते सम्पन्न भएको छ ।

कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि भक्तपुर नगरपालिका वडा नं. ९ का वडा अध्यक्ष तथा वागीश्वरी माविका व्यवस्थापन समितिका अध्ययक्ष रवीन्द्र ज्याखले विद्यालय, अस्पताल जस्ता सार्वजनिक भवनहरू बलियो बनाउन गुणस्तरीय निर्माण सामग्री र प्रविधि प्रयोग गर्नुपर्नेमा जोड दिनुभयो । उहाँले सार्वजनिक विद्यालयका गुणस्तर विकास भएमा मात्र सबैले गुणस्तरीय शिक्षा पाउन सक्नेमा जोड दिनुभयो । साथै केन्द्रीय आयोजना कार्यान्वयन ईकाइका इन्जिनियर दिपेश पौखरेले प्रस्तुतीकरण गर्दै भवन प्रबलीकरण

विधि र प्रविधिबारे प्रष्ट पार्नुभएको छ । उहाँले सार्वजनिक भवन बलियो गरी निर्माण गर्नका लागि निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षा गरेर मात्र प्रयोग गर्नुपर्ने बताउनुभयो ।

वागीश्वरी माविका प्रधानाध्यापक कृष्णप्रसाद धन्द्याको सभापतित्वमा सम्पन्न कार्यक्रममा विद्यालयका सहायक प्रधानाध्यापक उकेश सुवालले पनि बोल्नुभएको छ ।

विद्यालयका शिक्षक, विद्यार्थी र अभिभावकहरूको उपस्थितिको बिचमा उक्त अन्तरकृया कार्यक्रम भएको थियो ।

वागीश्वरीमा त्वीक्र अध्यनरत विद्यार्थी आशा तामाकार, शुभा थापाले अभिमुखीकरण कार्यक्रम आफ्नो पढाइसँग सम्बन्धित भएकोले फाइदाजनक भएको बताएका छन् ।

उद्यमशील बनाउने प्रयत्न गर्दै वागीश्वरी

काजल थापा

भक्तपुर - वागीश्वरी कलेज सभा हलमा फागुन ३ गते बुधवार उद्यमशीलता प्रवर्द्धन अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ । वागीश्वरी कलेजका राचनाकारी चाप र आवश्यकताअनुसार सेवासुविधाहरू बढाउदै लाने तयारीमा रहेको बताउनुभयो ।

कार्यक्रममा उद्यम घरेलु तथा साना उद्योग महासङ्घ केन्द्रीय वरिष्ठ उपाध्यक्ष श्री सत्यनारायण प्रजापति हुनुभएको थियो । विद्यार्थीहरूलाई आफुसँग भएको सीपबाट सैँ अधिक बढाउने सुझाव दिँदै विगतमा आफुले त्यही सिप सिकेर आफू पनि अधिक बढेर आज यो स्थानमा रहेको बताउनुभयो ।

सो कार्यक्रममा उहाँ घरका हरेक साना साना कामले व्यक्तिलाई उद्यमशील बनाईरहेको कुरा प्रस्त पार्नुका साथै उद्यमशील कलेजका प्राचार्यले गर्नुभएको थियो ।

काजल थापा बन्ने विषयमा प्रशिक्षण गर्नुभएको थियो ।

उच्च शिक्षामा विशिष्टताको प्रवर्द्धन कार्यक्रममा व्यवस्था रहेको एन्टरप्रेनरिसप सोपोर्ट कार्यक्रमका लागि नेपालभरबाट १८ वटा कलेजहरू छन् एकोमा वागीश्वरी उद्यमशील बन्न चाहेमा विद्यालयले पनि साथ सहयोग र हौसला प्रदान गर्ने कुरा व्यक्त गर्दै कलेजका प्राचार्यले व्यक्तिलाई उद्यमशील बनाईरहेको प्राचार्यले गर्नुभएको थियो ।

परम्परागत शैलीमा अभ्यस्त शिक्षकको शैलीमा परिवर्तनको खाँचो

पाठ्यक्रमको ढाँचा, निर्माण प्रक्रिया आदिका बारेमा विभिन्न सैद्धान्तिक आधार र मान्यताहरू छन्। तिनै सैद्धान्तिक मान्यताका आधारमा पाठ्यक्रम तयार गरेर लागू गर्ने र समय समयमा अद्यावधिक गरिन्छ। यसका सैद्धान्तिक विषयवस्तु एकातर्फ छन्, ती सैद्धान्तिक मान्यता र सिद्धान्तका आधारमा तयार भएको पाठ्यक्रमलाई कक्षाकोठाको व्यवहारिक प्रयोग अर्को महत्वपूर्ण पाटो हो। यसको कार्यान्वयन प्रभावकरी हुन सकेन भने पाठ्यक्रमले राखेको उद्देश्य असफल भई राज्यको जनशक्ति उत्पादन र विकासको ढाँचा नै प्रभावित बन्न पुग्न सक्छ।

अभ बालबालिकालाई आधारभूत तहमा दिइने शिक्षाको व्यावहारिक व्यवस्थापन उपयुक्त हुन सकेन भने त्यसले पार्ने नकारात्मक प्रभाव ज्यादै भयानक हुन्छ। त्यसैले विद्यालय तहको जग मानिने आधारभूत तहको पाठ्यक्रम र त्यसले राखेको अपेक्षा पूरा गर्न त्यसको सही कार्यान्वयन महत्वपूर्ण छ। यतिबेला विद्यालय तहको पाठ्यक्रमको पूर्ण कार्यान्वयनको अन्तिम चरण भएकोले यसबारेमा सम्बन्धित सबै पक्षको ध्यान केन्द्रित हुनु जरुरी छ।

आधारभूत तह (कक्षा १-३) मा एकिकृत पाठ्यक्रम लागू भइसकेको छ। विभिन्न विषयगत ज्ञान र सीपहरूलाई एकिकृत रूपमा सिकाउन सकिने गरी तयार गरिएको पाठ्यक्रम एकिकृत पाठ्यक्रम हो। यो पाठ्यक्रमले एकभन्दा बढी विषयहरूको संयोजन गरी एक-अर्को विषय बिचको सम्बन्ध खोजन लगाउने, विद्यार्थीको समूह निर्माण गरी सिक्ने सिकाउने अवसर प्रदान गर्नुका साथै विषयगत उद्देश्यहरूलाई सँगै मिलाएर सिकाउन सकिने अवधारणा बोकेको छ। यसको अन्तर्वस्तु भनेकै एउटै विषयवस्तुबाट फरक-फरक विषयगत अवधारलाई जोड्नु हो।

एकिकृत पाठ्यक्रममा २९ वटा व्यवहार कुशल सीपहरू समावेश गरिएका छन्। विद्यार्थीका दैनिक जीवनका वास्तविक समस्या समाधानमा सहयोग पुर्याउने सीपलाई व्यवहार कुशल सीप भनिन्छ। जसलाई सोचाइ सीप, वैयिकिक सीप, अन्तर वैयिकिक सीप, सूचना प्रविधि र बहुसाक्षरता सीप र नागरिक सीप गरी पाँच भागमा विभाजन गरिएको छ। उक्त पाठ्यक्रमअनुसार शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप पूर्णतः बालबालिकामा यीनै सीपहरूको प्राप्तिमा केन्द्रित हुनुपर्दछ।

परम्परागत विषयगत पाठ्यक्रमको प्रतिस्थापनको रूपमा यो पाठ्यक्रमको विकास गरिएको हुनाले शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप र मूल्याङ्कन प्रक्रियामा पनि सोही अनुरूप परिवर्तनको अपेक्षा गरिएको छ। परम्परागत शैलीमा अभ्यस्त शिक्षकको शिक्षण शैलीमा परिवर्तन गर्नु एकिकृत पाठ्यक्रम कार्यान्वयनको सबैभन्दा ठूलो चुनौती हो। किनभने अझै पनि विद्यालयका आधारभूत तहमा विषयगत शिक्षण, पूर्णाङ्क र उत्तीर्णाङ्कमा आधारित मूल्याङ्कनका शैली र शिक्षक केन्द्रित पद्धति कापैमै छ। यसमा परिवर्तन हुन सकेको छैन।

सामाजिक आर्थिक विकासको गतिसँग बालबालिकाको मनोविज्ञान, चाहना र उनीहरूको परिवर्तित सन्दर्भमा समायोजन हुन सक्ने गरी यसको अध्ययन र अनुसन्धानका आधारमा पाठ्यक्रममा परिवर्तन त भयो। तर शिक्षकको शिक्षण ढाँचा, मूल्याङ्कनका उपयुक्त साधनको प्रयोग र पाठ्यक्रमले निर्धारण गरेको ढाँचालाई कार्यान्वयन गर्ने गरी शिक्षकको कार्यशैलीमा परिवर्तन भयो कि भएन त्यो चाहीं महत्वपूर्ण पक्ष हो। शिक्षकको शिक्षण कलामा रूपान्तरण नगरी पाठ्यक्रममा मात्र भएको परिवर्तनले कुनै

अर्थ राख्दैन। आधारभूत तहको एकिकृत पाठ्यक्रमको प्रभावकरी कार्यान्वयनका लागि शिक्षकले कमितमा पनि उल्लेखित विषयवस्तुबाटे प्रष्ट हुन र सोहीअनुसार आफ्नो शिक्षण सिकाइ प्रक्रियाको रूपान्तरणमा केन्द्रित हुन आवश्यक छ।

थिमसम्बन्धी अवधारणा - थिम भनेको विषय क्षेत्र हो। थिम सबै विषयमा एउटै छ तर विषयगत रूपमा अलग अलग अवधारणा सिकाउन शिक्षकले योजना बनाउनपर्दछ। शिक्षकले थिम अनुसार निर्धारित सिकाइ उपलब्धी प्राप्त गर्ने गरी शैक्षणिक योजना बनाइ सिकाइ क्रियाकलाप सञ्चालन गर्नुपर्दछ।

सिकाइ उपलब्धीको मापन - हेरेक थिमअन्तर्गत निश्चित सदृश्यामा सिकाइ उपलब्धीहरू छन्। यसले थिमको सिकाइपश्चात् विद्यार्थीले प्राप्त गर्ने अपेक्षित उपलब्धी हो। शिक्षण क्रियाकलाप र मूल्याङ्कन मुख्य रूपमा यसमै केन्द्रित हुनुपर्दछ। थिमअन्तर्गत भएका सिकाइ उपलब्धीको मूल्याङ्कन गर्दा विद्यार्थीले हासिल गरेको सिकाइ उपलब्धीको मूल्याङ्कन गर्दा कुन स्तरको सिकाइ हासिल गरेको छ भनेर याहा पाउन सिकाइ उपलब्धी प्रतिशत निकालेर समग्र सिकाइको स्तर मापन गर्नुपर्दछ।

पूर्णाङ्क र उत्तीर्णाङ्कमा आधारित परीक्षा शैलीमा परिवर्तन - कक्षा १-३ मा पूर्णाङ्क र उत्तीर्णाङ्कको व्यवस्था गरिएको छैन। त्यसैले पुरानो पाठ्यक्रमको जस्तो पूर्णाङ्क र उत्तीर्णाङ्क राखेर अड्कन गर्न मिल्दैन। कक्षा सहभागिता, मौखिक तथा लिखित कार्य, परियोजना तथा प्रयोगात्मक कार्य, कार्यसम्पादन तथा प्रदर्शन, सहपाठी मूल्याङ्कन, स्वमूल्याङ्कन अभिभावकको प्रतिक्रिया, कुराकानी तथा छलफलजस्ता मूल्याङ्कनका तरिका अपनाउनुपर्ने हुन्छ। भनेर अवलोकन, रुजुसूची, स्विक्षस र श्रेणी मापन, मौखिक प्रश्न, फाराम, घटना वर्णन, प्रश्न, विचार, पठन सामग्री, शब्द दृश्य सामग्री, छोटा परीक्षाजस्ता मूल्याङ्कनका साधनहरू प्रयोग गरी उपलब्धी स्तरलाई कमजोर, सामान्य, राम्रो र उच्च गरी चारवटा मापन स्केलमा रेटिङ गर्नुपर्दछ।

रेटिङ स्केलसम्बन्धी अवधारणा - विद्यार्थीलाई हेरेक सिकाइ उपलब्धीको विभिन्न साधनहरू मार्फत मूल्याङ्कन गरी १, २, ३, ४ को स्तरमा मापन गर्नुपर्द यसलाई रेटिङ स्केल १ भनेको कमजोर अर्थात मुख्य सिकाइ उपलब्धी हासिल गर्न नसकेको, सबैजसो सिकाइ उपलब्धीका लागि सुधारात्मक सिकाइ आवश्यक भएको, रेटिङ स्केल २ भनेको सामान्य अर्थात मुख्य सिकाइ उपलब्धी अशिक रूपमा हासिल गरेको तर सुधारात्मक सिकाइ आवश्यक भएको, रेटिङ स्केल ३ भनेको राम्रो मुख्य सिकाइ उपलब्धी धेरेजसो हासिल गरेको तर सुधारात्मक सिकाइ आवश्यक भएको र रेटिङ स्केल ४ भनेको उच्च अर्थात मुख्य सिकाइ उपलब्धी हासिल गरेको साथै माथिल्लो स्तरको उपलब्धी हासिल गरेको बुझाउँछ।

स्थानीय विषय र ऐच्छिक विषयको सिकाइ तथा विद्यार्थीलाई उपलब्धीको मूल्याङ्कन गरिन्छ। तर ऐच्छिक विषयबाटे पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले कुनै व्यवस्था गरेको छैन। यद्यपि विद्यालयहरूले ऐच्छिक विषय पठनपाठन गर्ने हो भने पाठ्यक्रमलाई थप सहयोग पुगेर विद्यार्थीलाई अनावश्यक बोक्स नपर्ने गरी थप सिकाइ उपलब्धीहरू निर्धारण गरी सही आधारमा सिकाइ मूल्याङ्कन गर्नुपर्दछ।

पाठ्यक्रमको कार्यान्वयनकर्ता शिक्षक हो। यसका लागि आवश्यक व्यवस्थापकीय कार्य सहितको सहजीकरणमा विद्यालय र स्थानीय सरकारको भूमिका महत्वपूर्ण हुन्छ। त्यसका लागि पाठ्यक्रमको प्रबोधिकरण, शिक्षण शैलीमा रूपान्तरण, मूल्याङ्कनका विभिन्न साधनहरूको विकास, अभिभावकसँगको सहकार्य, पर्याप्त अनुगमन तथा पृष्ठपोषणजस्ता कुराहरू आवश्यक छन्।

इदुखवर डट कम्बाट साभार

फोटो फिचर

नवनिर्मित भवन हस्तान्तरण तथा उद्घाटनका फोटो फिचर

मेरो देश नेपाल

गैरेब लामिछाने

मेरो देश नेपाल यो स्वर्गभन्दा व्यारो छ,
अझ यसको बखान बिर्सनलाई गाह्नो छ।

म हुँ कर्मठ पुत्र यी नै धर्ती माताको,
म लगाउँछ टीका रातो रगत नाताको॥

जन्मे मेरो देशमा महापुरुष बुद्ध,
यिनले ज्ञान दिए बनाउन मन शुद्ध।

जन्मे यी नै देशमा राजा पृथ्वीनारायण,
जसले गरे यो देशको एकीकरण॥

हामीले गर्नुपर्द यिनको अनुसरण,
बढन सक्नुपर्द देशको लागि यो जीवन।
म छु प्रफुल्ल नेपाल आमाको माया पाई,
म उकाली ओराली यी नै देशको गाथा गाई॥

अन्तरनगर पुरुष खो-खो प्रतियोगिता सम्पन्न

ठाकुरबाबा नगरपालिका प्रथम

भक्तपुर - नेपाल मजदुर किसान पार्टीका सचिव एवं संघीय सांसद प्रेम सुवाले प्रमुख आतिथ्यमा भक्तपुर नगरपालिकाको आयोजनामा शहिद दिवसको अवसरमा २०७९ फागुन ५ गते खेलमालाई अन्तरनगर खो-खो प्रतियोगिताकाफागुन ९ गते मंगलबार पुरस्कार वितरण तथा समापन समारोह मंगलबार सम्पन्न भयो ।

सांसद सुवाले खेलकुद मित्राता, अनुशासन र स्वस्थ बन्नको लागि हो भन्नुहुँदै खेलकुदको माध्यमबाट अनुशासित नागरिक तयार हुने तथा अनुशासित युवा जनशक्तिले देश विकास गर्न सघाउ पुरने बताउनुभयो । उहाँले नेपालको सविधान संशोधन गरेर भएपनि संविधानमा खेलकुदलाई मौलिक हक्मा समावेश गर्नुपर्ने र १८ वर्षभन्दा माथिका होको नागरिकलाई अनिवार्य सैनिकको व्यवस्था गर्नुपर्ने बताउनुभयो ।

हास्रो देशको विभिन्न ठाउँहरूमा सीमा अतिक्रमण भइरहेको तथा लिमियाधुरा, लिपुलेर र कालापानीमा अहिलेसम्म पनि नेपाली सैनिक र प्रहरी नपुरोको बताउनुहुँदै उहाँले देशको सीमा तथा सावधानिकता रक्षा गर्न अनुशासित र देशभक्त नागरिक तयार गर्नुपर्ने

बताउनुभयो ।

प्रधानमन्त्रीलाई समर्थन गर्ने दल प्रमुख प्रतिपक्षी दल हुन नसक्ने हुँदा कानूनतः नेपाल मजदुर किसान पार्टीलाई प्रमुख प्रतिपक्षी दल घोषणा गर्नुपर्ने बताउनुहुँदै प्रमुख अतिथि सुवाले खेलाडीहरूले खेलको नियम पालना गरी अनुशासित खेल खेलफै नेपालको राजनीतिक दलका नेताहरूलाई राजनीतिक अनुशासन सिकाउन आवश्यक छ भन्नुभयो ।

कार्यक्रमका सभापति एवम् भक्तपुर नपाका प्रमुख सुनिल

प्रजापतिले प्रजातन्त्र पुनःस्थापनाको लागि आफ्नो ज्ञानको आहुति दिएका महान् शहिदहरूको बलिदानको स्मरणस्वरूप भक्तपुर नपाले प्रत्येक वर्ष फागुन महिनामा अन्तर नगर खेलकुद प्रतियोगिता आयोजना गर्दै आएको बताउनुभयो ।

उहाँले भक्तपुर नपाले आयोजना गरेको खो खो खेल प्रतियोगिताले राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय खो खो खेलाडी उत्पादन गर्न सहयोग पुग्ने बताउनुहुँदै युवाहरू देशको सावधानिकता रक्षा गर्न सक्षम हुनुपर्ने बताउनुभयो ।

कार्यक्रममा बागमती प्रदेशका सांसद सूजना सैन्जुले अन्तर नगर खो खो प्रतियोगिता २०४६ सालको ऐतिहासिक जनआन्दोलनमा आफ्नो जीवन उत्सर्ग गर्न शहिदहरूप्रति समर्पित रहेको बताउनुहुँदै देशमा व्यवस्था परिवर्तन भएपछि पनि गरिब जनताको जीवनमा खासै परिवर्तनको अनुभूति हुन नसकेको बताउनुभयो ।

शासक वर्गका नेताहरू भूमान्धेबाट महलमा पुगिसकेपनि युवाहरूलाई देशमै काम गर्ने वातावरण नरहेको र वर्षेनी लाखौं

युवाहरू विदेशीनु पर्ने वाध्यता रहेको बताउनुहुँदै सांसद सैन्जुले गरिब जनताको जीवन परिवर्तनको लागि समाजवादी व्यवस्थाको आवश्यकता रहेको बताउनुभयो ।

कार्यक्रममा उपप्रमुख रजनी जोशीले भक्तपुर नपाले शिक्षा, स्वास्थ्य, सम्पदा संरक्षणका साथसाथै खेलकुद क्षेत्रलाई विशेष प्राथमिकतामा राख्दै आएको बताउनुहुँदै देशको सार्वभौमिता, अनुशासन र मित्रताको लागि भक्तपुर नपाले होके वर्ष विद्यालयस्तरीय र अन्तर नगर खेलकुद प्रतियोगिता गरी देशको लागि उत्कृष्ट खेलाडीहरू उत्पादन गर्ने आइहेको बताउनुभयो ।

कार्यक्रममा किर्तिपुर नपालको प्रमुख प्रशासनीय अधिकृत कृष्ण गिरीले धन्यवाद ज्ञापन मन्त्रव्य राख्नुभएको थियो भने खेलकुद समितिका सदस्य रामसुन्दर बासीले पनि बोल्नुभएको थियो ।

कार्यक्रममा भक्तपुर नपालको प्रमुख प्रशासनीय अधिकृत कृष्ण गिरीले धन्यवाद ज्ञापन मन्त्रव्य राख्नुभएको थियो ।

कार्यक्रममा भक्तपुर नपालको प्रमुख प्रशासनीय अधिकृत कृष्ण गिरीले धन्यवाद ज्ञापन मन्त्रव्य राख्नुभएको थियो भने खेलकुद समितिका सदस्य रामसुन्दर बासीले पनि बोल्नुभएको थियो ।

कार्यक्रममा भक्तपुर नपालको प्रमुख प्रशासनीय अधिकृत कृष्ण गिरीले धन्यवाद ज्ञापन मन्त्रव्य राख्नुभएको थियो भने खेलकुद समितिका सदस्य रामसुन्दर बासीले पनि बोल्नुभएको थियो ।

कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि सुवाले प्रतियोगितामा प्रथम हुने ठाकुरबाबा नगरपालिकालाई ट्रोफी तथा नगद रु. १ लाख ५० हजार, दोस्रो हुने किर्तिपुर नगरपालिकालाई ट्रोफी र रु. १ लाख तथा तेस्रो हुने धनगढी उपमहानगरपालिकालाई ट्रोफी र रु. ५० हजार नगद पुरस्कारका साथै खेलाडीहरूलाई पदक प्रदान गरिएको थियो । कार्यक्रममा सभापति प्रजापतिले खेलमा सहभागी नगरपालिकालाई राख्नुभयो ।

अमर सहिदहरूको ...

उहाँको पिताको नाम वर्णगोपाल श्रेष्ठ हो । उहाँका दुई दाजुहरू हुनुहुन्छ ।

एस एल सी सम्मको अध्ययनपछि उहाँ एउटा साधारण इलेक्ट्रीसियनको रूपमा काम गर्दै रहनुभएको थियो । २०४६ मा रचना श्रेष्ठसँग उहाँको विवाह भएको थियो । महेश श्रेष्ठले २०४७ साल वैशाख ३० गते यस धर्मीबाट बिदा लिनुभयो ।

जनताले उहाँको अन्त्येष्टि श्रद्धाङ्गली अर्पण गरे । वैशाख ३० गते बेलुकी ५ बजेबाट सुरु भएको उक्त शवयात्रामा तत्कालीन अन्तरिम सरकारका गृहमन्त्रीलाई वायत विभिन्न राजनीतिक व्यक्तिको उपस्थिति थियो । यसरी वीर सहिद महेश श्रेष्ठले आफ्नो अमूल्य जीवन प्रजातन्त्रको बहालीको लागि अर्पण गर्नुभयो ।

सहिद पुष्परत्न शाक्य
सहिद पुष्परत्न शाक्यको जन्म २०१९ खादी १ गते भक्तपुरको क्वाठडौं बेखाल टोलमा भएको थियो । (त्यही घरमा सहिद निर्मलकुमार शाक्यको पनि जन्म भएको थियो ।) पिता मुक्तिरत्न शाक्य र माता न्हुँदेमाया शाक्यका एकलो छोरा स्व. पुष्परत्न विवाहित हुनुहुन्थ्यो । उहाँका धर्मपत्नी विजयलक्ष्मी शाक्य र छोरा पुजनरत्न शाक्य हुनुहुन्छ ।

उहाँले आफ्नो १० कक्षासम्मको शिक्षा भक्तपुरको श्री पञ्च हाइस्कूलमा अध्ययन गर्नुभएको थियो । एसएलसीको परीक्षा दिनै हुनुहुन्थ्यो । उहाँले आफ्नो जीविकोपर्जनको माध्यम सुनार पेसाबाट सुरु गर्नुभएको थियो । तर, पछि उहाँसिलाइमा लाग्नुभयो ।

उहाँले आफ्नो जीविकोपर्जनको माध्यम सुनार पेसाबाट सुरु गर्नुभएको थियो । एसएलसीको परीक्षा दिनै हुनुहुन्थ्यो ।

प्रकाशक: वार्षीयवरी कलेज स्नातक तह तेस्रो वर्ष कार्यमूलक नेपाली पत्रकारिताका विद्यार्थी, कार्यालय: वार्षीयवरी कलेज, फोन नं.: ९९७८८१९, www.bagisworicollege.com.np, Email: bagisworicollege072@gmail.com, कम्युनिकेशन श्रेष्ठ, मुद्रक: इन्ड्रेपी छापाखाना, मिवाई

सिकाइ सामग्री: आलु, चना, गाजर र च्याम्पटी

-हरि सुन्दर छुकां

भक्तपुर - टेबलमाथि अण्डा राले केटको टुक्रामा साना ठूला आलु, प्लाष्टिकको खेर गर्एको प्लेटमा भटमास, चना, च्याम्पटी, कागज, काठका टुक्राले बनाइएका विभिन्न सामग्रीहरूलाई अगाडि राख्ने र मेचमा बसिरहेका थिए, रोजिना लागेजु शोभा दथेपुथेरे र अर्का एक अभिभावक । ती तीन अभिभावकलाई साथ दिई थिइन् ।

जाँगुनारायण नगरपालिका वडा नं ६ छालिडको श्रीगणेश माविका एक शिक्षको कक्षा २ मा छोरा पढाइरहेका लागेजु र कक्षा १ र ३ मा नानी पढाइ रहेकी दथेपुथेले आफूले प्रदर्शनीमा राख्ने काम गर्ने र आफूलाई आपारहरूलाई अगाडि राख्ने र अभिभावकलाई साथ दिई थिइन्, "यो आलु हो, यो आलुलाई पनि शैक्षिक सामग्रीको अभिभावकलाई साथ दिई थिइन् ।

नगरपालिकाले गरेको गणित सिकाइ सामग्री प्रदर्शनीमा सहभागी अभिभावक र अन्य विद्यालयबाट सहभागी अभिभावकलाई अगाडि राख्ने र अभिभावकलाई सिकाइका लागि अभिभावकको सहभागिता बढाउन सकिने सीप र उपायको आदानप्रदान गर्न सो प्रदर्शनी गरिएको आयोजकले जनाएको छ ।

जाइकाको सहभागिता बढाउन सकिने तरिका सुनाएका थिए । उदाहरणको प्रदर्शनी गर्ने रहेको नगरपालिका शिक्षा तथा खेलकुद शाखाका रूपमा प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

प्रदर्शनीमा सहभागी कोहीले आलु, कोहीले च्याम्पटी, कोहीले भटमास, कोहीले मकै, कोहीले चना, कोहीले सिन्काका टुक्रा, कुनै अभिभावकले बरफका सिन्का, कुनै अभिभावकले वेस्ताको बोका, कोहीले कागज र काठबाट बनाएको तराजु, कोहीले चम्चा प्लेट, थैली, कागजको घडी, कलम आदिलाई प्रदर्शन गर्दै त्यसलाई सिकाइ सामग्रीका रूपमा प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

उदाहरणको प्रदर्शनी गर्ने रहेको नगरपालिका शिक्षा तथा खेलकुद शाखाका रूपमा प्रयोग गर्न सकिने तरिका सुनाएका थिए ।

आइमिनका संयोजक टोमोमीले स्थानीय सोत, घरायसी सामान र वस्तुको प्रयोग गरी आइमिनका अधिकारी अभिभावकलाई अगाडि राख्ने र अभिभावकले आफ्नो दैनिक जीवनमा प्रयोग हुने विभिन्न वस्तु र सामग्रीलाई गणित सिकाइसँग